

Előfizetési díj.

Videkre postán vagy helyben házhoz hordva
 Egész évre 15 frt.
 Félévre 8 „
 Negyedévre 4 „
 Egy óra helyben 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Főtér 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott garmond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Rnd. Mosse Publicistische Bureau
 Budapesten: Haasenstein et Vogler hirdetés köv. rodáj
 Braun Ede hirdetői ügynöksége, József tér 10. sz. 1 emelet

Nyitási czikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap

1875. utolsó negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre 8 frt
 Negyedévre 4 „
 Egy óra 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utalvánnyal alólírt könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

STEIN JÁNOS,

a „Kelet” kiadója.

Egy pár szó országgyűlésünk megkezdett időnyéről.

Kolozsvár, 1875. nov. 9.

(B—n.) Nov. 4-én mind a ház nyilvános ülésében, mind a szabadelvűpárt értekezletében neki készültek a nagy munkához.

A szokásos ceremóniáról nem szólnunk, azokat pontosan leírták a központi lapok referensei, ki szemtanúi lehettek.

Nem intézünk bucsu szavakat volt miniszterelnök b. Wenckheim Béla urhoz, de meghajlunk önzéstelen multja előtt.

Nem osztogatunk tanácsokat az új miniszterelnök Tisza Kálmán urnak, mert azokra nem szorult. Nem nógatjuk tévkenységre, mert annak nincs hiányában — nem állunk elő vele szemben elérhetetlen követelésekkel, mert ezzel csak hátráltatnók a reformok természetes fejlődését; de kívánunk neki tapintatot és kitartást a megkezdett nagy munka keresztülviteléhez.

Azonban a lelépett és a fellelépett miniszterelnökök elmondott beszédeit diplom

maticus okmányoknak tekintve, azokra vonatkozó igénytelen nézeteinket elmondjuk, ugyisintén szólani fogunk lehető röviden és általánosságban a ministerium és egyes szakminiszterek által a párt értekezleten már bejelentett törvényjavaslatokról, fenntartva magunknak a részletekhez akkor szólani, a midőn birtokában leszünk a formulázott javaslatoknak.

Báró Wenckheim Béla bucsu szavai-ban elmondta, miszerint ő a két nagy párt egyesítése érdekében vállalta volt el a miniszterelnökséget s miután ez sikerült, azon férfit ajánlotta a maga helyébe, kinek főleg lehet köszönni a szabadelvűpárt megalakulását.

A volt miniszterelnök nyilatkozata nagy horderővel bír már csak azért is, mert jele annak, hogy a rendes kerékvágásba jutottunk s mert mintegy biztosít arról, hogy pártunk teljesleg consolidálva van; különben fel nem tehető b. Wenckheim Béláról, hogy visszalépett volna.

Az új miniszterelnök Tisza Kálmán nyilatkozata nem programszerű, de hiszen arra nem is volt szükség, mert pár nap mulva már szóltak a ministerium által benyújtott reform — javaslatok.

Két tárgyra nézve azonban elmondta azon álláspontot, melyet el kíván foglalni s ezek a vám- és kereskedelmi-szerződés kérdései és a bank kérdése.

Örömmel győződhetünk meg a miniszterelnök urnak ezen tárgyakra vonatkozó nyilatkozataiból, miszerint ezek elintézésénél az opportunítást sem kívánja szem elől tévesztetni a nélkül, hogy jogaink csorbulását elnézné s hitünk szerint a minister ur nyilatkozatából, megtanulhatják a Lajtán-tul, miszerint jobb lesz felhagyniok méltánytalan és igazságtalan kívánságaikkal, viszont a Lajtán-innen sokan megérthették, miszerint kereskedelmi szerződések csak kölcsönös engedékenység útján létesíthetők, és bank alap nélkül nem alakítható.

Bizony szükséges lenne, ha az ily természetű kérdések körül időnapelött nem ütnének oly nagy lármát a pártok és lapok mint eddig.

Nézünk már most végig azon reformjavaslatokon, melyeket a mint a pártértekezleten megígérté, a napokban letett a ministerium a ház asztalára s meggyőző-

dünk róla, hogy mindannyian sürgősek s bizonyára a szabadelvűpártnak kötelessége nem az, hogy árnyalatokra szakadozva újabb újabb reformok felvételét sürgesse, hanem az, hogy a ministerium által benyújtott javaslatokat alaposan megbíralva, de lehetőleg kevés idő alatt letárgyalja.

Ha már a ház elfogadta a miniszterelnök urnak azon indítványát, hogy nevezessék ki egy közgazdasági bizottmány, mely a benyújtott és még benyújtandó reformjavaslatokat tárgyalja s ha azon bizottmány szorgalmazatos munkájából lát, sok idő meg lesz nyerve, mire pedig nagy szükségünk van, mert a reformok legnagyobb része égetően szükségessé vált.

Ugy hisszük, hogy olynemű reformkérdéseknél, mint a ministerium által benyújtandó javaslatok, igen nagy szükség van az egyöntetű eljárásra, mi csak is akkor elérhető, ha mennél kevesebb azok száma, kik egy vagy más mellékes okból a függetlenség színe alatt félre hoznak.

Végre nem ugyan a beható tárgyalások rovására, de az oknökküli viták kikerülését igen-igen o hajtatónak tartjuk.

Az egyes reform-javaslatokról, mint már mondtok, máskor fogunk szólani.

Magyar lapok szemléje.

Az „Ellenőr” szerint a megye s az állami kormány közé egy új közeget illeszt a közgazdasági reformjavaslat, de a meglevő elemekből és úgy, hogy benne az állami igazgatás és az önkormányzat kiegyenlítését találják. A megye befolyást nyer egy új közeg által az állami administratio új ágazataira, melyek eddigélé kívül estek hatáskörén. Az állam viszont befolyást nyer az önkormányzati igazgatás ellenőrzésére. Juggukat egyik sem veszít s nyer mind a kettő, de viszont oly kötelességek hárulnak rá, melyektől eddig mentes vala. Tény, hogy a törvényhatóság közönsége veszt közvetlen illetékességéből, de csak azért, hogy közvetve nagyobb illetékességi kör nyíljk elötte. Tény ismét, hogy a központi kormányzat is elveszt részben exponált közegeire a közvetlenséget, de csak azért, hogy hathatósabb közvetett befolyást nyerjen az ellenőrzés által a törvényhatósági közegekre.

A „közgazdasági bizottság” intézményében két főelv keresztülvitelét látja. Az egyik az, hogy ha a törvényhatóságok átruházott ha-

táskörben az állami közgazdátást végzik; kell hogy a kölcsönösség elvéből fogva legyen egy közeg, mely átruházott hatáskörben az önkormányzati igazgatást helyezze a kormány ellenőrzése alá. A másik elv az, hogy a közgazdátás ágai közt legyen összhang és szerves élet. Üdvözlö az új intézményt s nagy várakozással tekint működése elé.

A „Kelet Népe” nem sokat vár a kormánypárti többség római jellemétől. De épen úgy meg van győződve, hogy megszavazta volna és könnyebb lélekkel, ha Tisza a kinevezett tisztviselőség alapjára fektetett állami közgazdasági rendszert hozott volna javaslatba megyefelozgatás helyett. Tisza Kálmán javaslataival a közvélemény azon téves felfogásából indul ki, mintha az még ma is a megerend-szer fontartására volna hajlandó. A másik a mi őt meglepte, azon magasabb eszmendőküli, csekély és alantias felfogása a közgazdátásnak, mely a javaslatokban nyilatkozik. Kérdi: vajlon ezen apró foltozgatással meg lesz-e adva csak távolabbi jövőben is a kiltás egy-szerű, szabatos, értelmes közgazdátásra, melynek feltétele egy tisztviselő karnak iskolázása, nevelése: alapja pedig a tisztviselő állásának biztossága? Véleménye szerint szó sincs róla.

A „Pesti Napló” Tisza Kálmán közgazdátási javaslatát alkalmából a javaslatokat összehasonlítja azon eszmékkal, melyeket Tisza a megyei rendezésről régebben vallott. Tisza előlt 1865-ben nagyobb súlylyal bírte a megye politikai, mint közgazdátási jellege. Tisza 1865-ben azt védte, hogy a megye joggal bír a kormány rendeleteinek fölvetésére. Továbbá azt védte, hogy a megyéknek joguk van a törvényjavaslatok felett véleményét modani, s ha a megyék többsége más nézetben van mint a képviselőház: a képviselőházat fel kell osztlatni s újabb hivatkozásoknak kell történni a megyékre. Az elvi kiindulási pontok különböz voltát nem tekintve, a megye közgazdátási rendszerének berendezésére nézve nagyon sok hasonló vonást talál Tisza 1865-ki és mai nézetei közt. Tisza már 1865-ben fejtegette az állandó választmány eszméjét, a melyből nőtt ki a közgazdátási bizottság. Tisza már akkor igen komoly nézeteket vallott, melyeket ma, az illető törvényjavaslatokban formulázottan bírnunk. Nagyon kisszerű és méltatlan dolognak tartaná, ha a következetességet nyomozva, a 65-iki Tisztáz szembé akarná állítani a 75-vel. Célja más. Egy nevezetes államférfiu eszméinek tíz éven át történt fejlődését akarta bemutatni, s az ország nem vallja kárát, hogy

e fejlődés úgy történt, a mint ezt tapasztalni alkalmunk van.

Tisza Kálmán

közgazdátási javaslatai.

35. §. A védtörvény 44-dik szakasza értelmében kivételes nősülési engedélyt kérő folyamodványok tárgyában, a fennálló szabályok korlátai között elsőfokul intézkedik. Az engedélyt megtagadó határozata, a kézbesítéstől számítandó tízennégy nap alatt, csakis a folyamodó fél részéről felebbezhető a honvédelmi miniszterhez. Azon esetre pedig, ha az engedélyt megadhatónak jelenti ki, az iratok, végleges intézkedés végett, a honvédelmi miniszterhez terjesztendők fel.

36. §. A hadseregéből (haditengerészetből) és honvédségből való szabadságolást, ugyisintén a hadsereg (haditengerészet) és honvédség kötelékéből a védtörvény 40-dik szakasza c) alatti pontja által körülírt esetekben való elbocsátását kérő felek ügyeinek elintézését, a fennálló szabályok értelmében, eszközli. S a mennyiben ez ügyekre nézve, a szabályszerű tárgyalások befejezése után, az alispának vagy polgármesternek véleménye megegyezik a katonai hadkiegészítési kerület vagy honvédszázalj parancsnokságának véleményével, ezen egyetértőlegesen megállapodást határozatképen jegyzőkönyvébe iktatja, a mennyiben pedig azok között véleménykülönbség forogna fenn, saját határozatát mondja ki; s ezek alapján a kérelmet elsőfokulag vagy jogosultnak és megadandónak, vagy elutasítandónak jelenti ki. — Azon esetre, ha a kérelem jogosultnak jelentetik ki, az iratok, további intézkedés tekintetéből, a honvédelmi miniszter ur elő terjesztendők. Az elutasítandó határozat ellenében pedig, annak kézhöz vételétől számítandó 14 nap alatt, a felek részéről való felebbezés engedendő meg.

37. §. A börtönök általános állapotáról, az azokban élelemzéséről, az egészségi viszonyokról, a fegyelem mibenlétéről részint a királyi ügyész, részint saját küldöttsége által (38-dik §.) tudomást szerezvén, a fennálló törvények és miniszteri szabályrendeletek korlátai között a hiányok orvoslása, a bajok elhárítása iránt intézkedik; oly hiányok és bajokra vagy visszahálásokra nézve pedig, a melyekre nézve maga nem intézkedhet, az igazságügyminiszterhez véleményes jelentéseket küld.

Egy napon azonban Beaunier állam-mérnök Saint-Etienne-be érkezett. Hallván beszélni a csoda gépről, megnézte azt, s miről Timmoniernek alig volt képzete, azonnal belátta e találmánynak rendkívüli horedejét. Reá vette azért a szabót, hogy apparatásával Párisba menjen, s részére ottan a szükséges szabadalmat kieszközölje s arról is gondoskodott, hogy egynehány gazdag iparos összeállt, hogy „Ferrand, Timmonier, Germain, Petit et Comp. cég alatt a találmányt, igénybe vegyék s saját nagy üzletökhöz a szükséges gépeket beszerezhessek.

Beaunier ügyes vezetése mellett a vállalat haladt úgy, hogy Timmonier legmereksebb álma-it is tulszánuvalya látta. A hadsereg ruha szállításával megbízatván, a cég 1841-ben egyedül e célra 80 fa varrógépet állított be. A szerencse csillag azonban csakhamar le-tünt. Ez ében előfordult munkás zavarok közepett egy csoport fanatikus szabólegény az üzlet összes gépeit szétrombolta, s maga Timmonier is a felbőszült sereg gyilkoló megtámadása elől csak nehezen tudott megmenekülni. Beaunier ezután nem sokára meghalt, s halála után a cég oly módon hanyatlott, hogy Timmonier kénytelen volt a fővárost elhagyni, majdnem oly szegénységben, mint a milyen volt Párisba való költözése alkalmával. Egy pár évvel később újlag övi közt találjuk őt, de a szerencse nem akart reá mosolyogni. Megint el kelle hagyja Párist, s ezuttal a legsiralmasabb állapotban. Gépével a hátán gyalog utazott vissza hazájába, a városokban, a melyeken által haladt, pár „sous-ért” mutatván találmányát; vagy alkalmilag azon dolgozva szerzett pár frankot. Testben és lélekben kifáradva „beteg” érkezett Saint-Etienne-be, hol reménytelenül egy más pártfogóra akadt, ki ügyét felkarolta.

(Folytatás következik.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

VARRÓGÉPEK TÖRTÉNETE.

Nem régiben halt meg Devonban egy férfi, kinek nevét az egész mivel világban említtették, ki népszerű volt az Oceánon innen és tul s kinek nevét Európa és Amerika legkisebb falujában ismerték. E férfi Singer I s á k, a varrógépek nem feltalálója, hanem tökéletesítője, tulajdonképpeni előmozdítója s terjesztője.

Mily mozgalmát idézett elő e messze elterjedt gép, mily lényegesen hatott az emberiség egyik osztálya sorsának javítására, hány ezer nőt szabadított meg a kemény szolgaságból, mint lett a palotákban és kunyhókban nélkülözhetetlen társnő — mind ezt nem szükség hosszasan vizsgálni, mert ez mindenki előtt tiszta és világos.

Mint sok dologgal és jelenséggel, úgy vagyunk a varrógéppel is: örvendünk neki, az általa nyújtott előnyökben részesülünk, minden nap használjuk, a nélkül, hogy azt kérdenők, hogyan eredett, lassankint hogyan nőtt, kinek köszönhetjük létezését, elég nekünk az, hogy megvan. Az alábbiakban elő fogjuk sorolni, hogyan találták fel e fontos gépet, feltalálójának mily nehézségeket kellett legyőznie s mily alakulásokon ment át, míg jelenlegi használatát voltát megnyerte.

Rendesen csak amerikai varrógépről szoktak beszélni s annak hazáját Amerikát emlegetik. E nézet az igazsággal nem egyezik meg. A valóságban inkább Angol- és Francia-

ország osztoznak a feltalálás dicsőségében, mint-hogy az első figyelembe vehető varrógépet egy angol állította össze Franciaországban s ez államban nyert arra szabadalmat. Párisban lakó Stone I. nevű egyén ugyanis 1805. február havában „Brevet d'Invention”-t nyert egy gépre, mely a szőtt kelmék széleit beszegte s különösen ruhakészítésnél alkalmazható volt. Egy akkor közreadott hírlapi tudósítás szerint a gép annyit végzett, mint a mennyit száz ember tüvel végezne. A mint azonban az apparatnsnak rajzokkal világosított leírásából, a mely az „Annales des Arts”-ban 1806-ban jelent meg, kilálgatik, ez nagy mértékben complicált s azért mindenféle rongálásnak könnyen kitéve volt. E mellett a dolgozó tübe, melynek formája egészen hasonlított a közönséges kézi varrótühez, s melyet minden öltés után meg kellett fordítani, egyszerre nem lehetett hosszabb szálát belefűzni, mint ez utóbbiba, úgy, hogy a gépet folytonosan meg kellett állítani, czéma újabb befűzése végett. Jóllehet több, ugyanazon időben dolgozó tüvel rendelkeztek, de ez az apparatnsnak egyéb hiányait nem pótolta s ezért, úgy látszik, gyorsan kiment a szokásból, ha általában valaha gyakorlati használatnak örvendett. Kétségtelen mindazonáltal az, hogy Stonenak szabadalmazott gépe varrt, s tudott varrni, ámbár mint száz találmány közt kilencvenkilencnél megtörténik, a szerzőnek vármes reményeit legkevésbé sem elégitette ki.

E szerint az első tulajdonképpeni varrógép — mert a kéthegyű tü, melyre Wiesenthal Károly nevű német 1755-ben Angolországban szabadalmat nyert, ilyennek nem tekinthető — halva született. Epen úgy az amerikai moncktoni Dodge John Adamé is, ki 1818-ban bizonyos varrógépre szabadalmat eszközölt ki. Más három amerikai se mutatott fel sokhasznost; sem a washingtoni Greenough James

által 1842-ben, sem a Corliss és Rogers által 1843. és 1844-ben előállított varrógépek, jóllehet mindenik szabadalommal láttatott el, használatba soha se vétetett.

Ha egy nagy és hatalmas eszme egyszer megszületett, az többé el nem vesztet. Az emberek lelkeben az tovább és tovább nő, megy, terjed, érlelődik, míg tökéletessége azon alakot nyeri, mely az életképességről kezeskedik. — Itt és ott, az ó mint új világban a gondolkozó fők az eszmét mind tökéletesítették, s csak azon kérdés maradt hátra, kinek fog végre sikerülni az eredeti találmányt a gyakorlati használatosságágnak átadni. És bámulatra méltó az, hogy e dicsőség három férfit illet, kik ugyanezen időben a találmányon dolgoztak a nélkül, hogy egyik a másikat törekvéséről valamit tudott volna, s mindhárman a célhoz a jó utat választották. Egy francia volt az, ki a világnak először mutatta meg, hogy mi uton lehetett ezt elérni, gépét megindította, s azután meghalt, vizsgálódásainak gyümölcseit másokra hagyván hátra. Nyomdokába egy angol lépett, éjjel nappal törte a fejét, míg megtalálta azt, a mit keresett, de a célt nem közelítvén meg, megelégedett az-zal, a mit elérhetett. Egy amerikai végre belátta, mi szükséges még a géphez, a hiányokat kipótolta, példátlan kitartással bevégezte a művet, s megtette azt, a mi se a francia leleményességének, se az angol fáradhatlan munkásságának egyedül nem sikerült. Neki tartozik tehát a világ köszönettel a varrógép jótéteményéért. Emlékezzünk azonban e három férfiről bővebben megismerkedésünk érdekében.

Ötven évvel ezelőtt Saint-Etienne-ben élt egy Timmonier Barthélemy nevű becsületes szabó, ki nem számíthatta magát a szerencse gyermekei közé, mestersége nem haladt előre, sőt a vásárlók napról napra apadtak. A szabó is mindenesetre egy különös legény volt,

38. §. A börtönök a 37. §-ban jelzett tekintetből legalább négyszer évenként saját kebeléből alakított küldöttség által megvizsgálattatja. A küldöttséget saját vagy megbízottja elnöke alatt a főispán nevezi ki. Tagja a törvényhatósági főörvosen kívül 4, a főispán által kinevezett bizottsági tag, kik közül legalább kettő a bizottságnak a törvényhatósági közgyűlés által választott tagjai közül veendő.

39. §. Ha akár saját tagjai, akár más hivatalos közegek előadása, akár egyesek panasza folytán a bíróságoknál rendtelenségek, hibák vagy visszaélések létét alaposan gyanítja, ezt az igazságügyminiszter tudomására hozza.

40. §. Ha az igazságügyminiszter ezzel esetenként megbizna, vizsgálatot tart a bíróságnál gazdálkodás, az ügyforgalom és az egyes bepanaszolt ügyek iránt.

41. § A vizsgálatot a főispán által vagy általa esetenként kijelölt helyettesének vezetés alatt egy a főispán által kinevezett küldöttség hajtja végre, mely az elnökön kívül két, a főispán által kinevezett tagból áll, de kiknek egyike a törvényhatósági közgyűlés által választott tagok közül kell, hogy vételessék.

42. §. A [küldöttséghez jegyzőül a törvényhatóság valamelyik aljegyzőjét a főispán jelöli ki. Az így kijelölt aljegyző szavazattal nem bír.

43. §. Az árva- és egészségügyekben teendőit az illető törvények állapítják meg.

II. Rész. Teendői mint fegyelmi hatóságnak.

44. § Fegyelmi ügyekben: a) részint mint első foku, b) részint mint felebbviteli bíróság jár el.

45. §. Mint első foku hatóság eljár saját hivatalnok [vagy tisztsínelő tagjai irányában és a többi közegekre nézve azon esetekben, a melyekre nézve ezt a törvény rendel.

46. § Mint felebbviteli hatóság határoz a 45. §-ban említett esetek kivételével a többi állam-vagy törvényhatósági és községi közegek ellen indított s felebbezés útján hozzatalt fegyelmi ügyekben.

47. §. A fegyelmi eljárás végett szükséges vizsgálatot saját tagjai ellen vagy az illető miniszter kívánata, vagy saját határozata folytán rendeli el; törvényhatósági választott tisztsínelő tagjai ellen pedig a törvényhatósági közgyűlés határozatára is elrendelni tartozik.

48. §. Hogy azon törvényhatósági közegek ellen, kik nem tagjai és községi közegek ellen, ki van rendszerint jogosítva a fegyelmi vizsgálatot elrendelni: azt a törvényhatósági és községi törvény módosításáról és kiegészítéséről szóló törvény, azt pedig, hogy azon kormány-közegek ellen, kik nem tagjai: ki van rendszerint jogosítva elrendelni — a mennyiben ez iránt törvény nem intézkedik — az illető miniszter szabályrendelettel állapítja meg. Mindezek ellen azonban a bizottság is elrendelheti és valamelyik miniszter kívánata, vagy a törvényhatósági és községi közegekre vonatkozólag, a törvényhatóság közgyűlési határozata folytán elrendelni tartozik.

49. §. A vizsgálatot, midőn mint első foku hatóság jár el, saját tagjai közül kijelölt megbízott vagy megbízottak által teljesíti. Azon esetekre nézve pedig, a melyekben mint felebbviteli hatóság jár el, azt, hogy a vizsgálatot és az esetleg szükséges pótvizsgálatot ki teljesítse, a törvény, illetőleg a miniszteri szabályrendelet állapítja meg. (48. §.)

50. §. Midőn mint első foku hatóság jár el, mind azon végzése ellen, melylyel a vizsgálatot elrendeli vagy megtagadja, mind azon végzése ellen, melylyel a megjelölt vizsgálat folytán a további fegyelmi eljárást elrendeli vagy mellőzi, mind végül maga a kimondott fegyelmi ítélet ellen felebbezésnek van helye.

51. §. Felebbezéssel élhet az érdekelt felek bármelyike és a főispán; azon esetben pedig, midőn az eljárást valamelyik miniszter rendelte el, az ügy hivatalból felterjesztendő.

52. §. A felebbezés a bizottságtól a kormányközegekre nézve minden esetben az illető miniszterhez, a törvényhatósági és községi választott tisztsínelőket s más hivatalos közegeket illetőleg pedig a belügyminiszterhez intézendő.

53. §. Az alkalmazandó büntetések fokozatát a kormány-közegekkel illetőleg addig, míg eziránt törvény intézkedik, a kormány szabályrendelettel, a törvényhatóság és községi közegekre nézve pedig a 48. §-ban idézett törvények határozzák meg.

54. §. Arról, hogy midőn mint felebbviteli hatóság jár el, minő alsóbbfoku hatóságtól, kik által és minő esetekben intézhető hozzá felebbezés; hogy miként járjon el ezen esetekben, hogy határozatai kik által, minő esetekben és hová felebbezhetők, hogy minő büntetéseket szabhat ki a kormány-közegekre nézve, addig, míg törvény alkotottat, hasonlólag a kormány szabályrendelettel, a törvényhatósági és községi közegekre nézve pedig ugyancsak a 48. §-ban idézett törvények intézkediknek. Az

51. §-nak a főispán felebbezési jogára s a miniszterhez hivatalból teendő felterjesztésre vonatkozó rendelkezése ezen esetekre is kiterjed.

55. §. A fegyelmi bíróságot egy öttagu választmány által gyakorolja. Elnöke ennek a főispán, akadályoztatása esetében az alispán, illetőleg a polgármester. Tagjait maga a bizottság választja, de úgy, hogy kettő az állam közegekből, kettő pedig a törvényhatósági közgyűlés által választott tagokból kell, hogy vételessék.

56. §. A fegyelmi választmány mindig az év elején egy évre választatik.

Ugyanez a felényi póttag is és pedig egy a kormányközegekből, egy a közgyűlés által választottakból választandó, kik a rendes tagok akadályoztatása esetében, vagy ha azok érdekelve lennének, helyüket pótolják. Minden rendes vagy póttag újra választható.

57. §. A fegyelmi bizottsághoz minden alkalommal annak minden tagja s az előző §-esetében az illető póttag vagy póttagok meghívandók, de határozathozatalára az elnökön kívül két tagnak jelenléte elégséges.

58. §. A bizottság tagjai által teljesített vizsgálat befejezése után a vizsgálati iratok, ha kormányközegekről van szó; a királyi ügyészek, ha törvényhatósági közegekről, a tisztí ügyészek kiadandók. A királyi, illetőleg a tisztí ügyész az iratok átvételétől számított 14 nap alatt azokat a további eljárás beosztására, vagy folytatására s ez utóbbi esetben a kiszámítandó büntetés minőségére vonatkozó indítványára a fegyelmi választmányhoz teszi át. Ha egyes esetekben a királyi ügyész akadályozva vagy érdekelt lenne, helyettesét az azon területre nézve illetékes királyi törvényszék elnöke nevezi ki, a tisztí ügyészt illetőleg pedig figyelemmel ezen eshetőségekre, helyettesét minden év elején azon évre a törvényhatóság közgyűlése jelöl ki. Oly törvényhatóságban, a hol egy tisztí ügyésznél több nincsen, helyettesül a törvényhatósági bizottmányok más, ügyvédség folytatására jogosított tagja is kijelölhető.

III. Rész. Teendői mint felebbviteli hatóságnak.

59. §. Az említett fegyelmi ügyeken kívül a közigazgatási bizottsághoz fellebbezendők mindazon ügyek, a melyekre nézve ezt ezen vagy valamely más törvény rendel.

60. §. Azon ügyekre nézve, melyeket valamely más törvény rendel, a közigazgatási bizottsághoz fellebbeztetni, az illető törvény határozza meg azt is, hogy a fellebbezés minő hatóságtól, kik által és mily esetekben intézhető, s hogy a közigazgatási bizottság határozata ellen kinek, milyen esetekben és hova lehet fellebbezni, valamint azt is, minő esetekben van hivatalból fellebbezésnek helye.

61. §. A községi és törvényhatósági hatáskörben elintézendő kérdések közül a közigazgatási bizottsághoz fellebbezendők: a) azon községi határozatok, a melyek az 1871. évi XVIII. törvények 27-dik §-a értelmében a törvényhatósághoz voltak fellebbezendők és az 1870. évi XLII. törvények 43-dik §-ának m) pontja értelmében másodfokulag a közgyűlés által láttattak el; b) a községi igazoló választmányok azon határozatai, a melyek az 1871. évi XVIII. törvények 54-dik §-a értelmében a törvényhatósághoz voltak fellebbezendők; c) az alispánok magánosok ügyében hozott határozatai; d) a községi és törvényhatósági adónak kivétele ellen, egyesek által beadott felszámítások; e) ezen kívül mindaz: mit ezen hatáskörben külön hozzá fellebbezni rendel.

62. §. Az előző §. a) és b) pontjában említett ügyeknél érdekelt az ott idézett törvényben megállapított határidőn belül minden esetben fellebbezhetnek, valamint a d) pontban említett ügyeket illetőleg is; ellenben ugyanazon §. c) és e) pontja alatt említett ügyekre nézve csak akkor, ha az alispáni határozat első fokban hozatott, vagy ha első foku hatóság határozatától eltért.

A közigazgatási bizottság harmadfokon hozott végzése ellen ez esetekben további fellebbezésnek nincs helye, s másodfokon hozott határozata ellen is csak azon esetben, ha ezen határozat az első foku határozattól eltért.

63. §. Kivételt képeznek ezen szabály alól a 61. §. d) pontjában említett ügyekre vonatkozó határozatok, a melyek a belügyminiszterhez minden esetben fellebbezhetők.

64. §. A főispánok azonban joga van az ügyet a 61. §. minden eseteiben a belügyminiszterhez fellebbezni.

III. Fejezet. A közigazgatási bizottság viszonya az államkormányhoz és a törvényhatóságokhoz.

65. §. A közigazgatási bizottság a miniszterek saját tárcájukat illetőleg kiadott rendeleteit végrehajtja, illetőleg azok végrehajtását ellenőrzi. Ezen rendeletek, a mennyiben a közigazgatási bizottság hatáskörébe esnek, a közigazgatási bizottsághoz intézteknek s a bizottság elnöke — akadályoztatása esetében — helyettese által bontatnak fel.

66. §. Ha valamely rendeletet nem tart ügykörében elintézőnek, ez iránt az illető miniszter figyelmezteti; de egyúttal egy intézkedik, hogy ha miniszter vagy hallgatóság az által, hogy 1. nap alatt nem válaszol, vagy válaszában rúdelétét fentartja, az azonnal újabb ülés tartásának szükségére nélkül végrehajtsák. Kivételt képeznek ez ellen az 1870. évi XLII. törvények 17. §-ában említett rendeletek, melyek égre nem hajtandók, hanem további intézkedés végett a törvényhatósági közgyűléshez átkötendők.

67. §. Minden félévben tüzetes jelentést tesz a közigazgatás ágainak állapotáról, a törvények tapasztalt hiányairól, a felmerült bajok és nehézségekről s az azok elenyészését végett tett intézkedéseiről, ezek sikeréről és az általa a múlt félévben elintézt fegyelmi és felebbezési ügyekről. Ez alkalommal javaslatba hozhatja azon intézkedéseket, melyeket csak a kormány tehet meg, vagy melyek a törvényhozás által megteendők.

68. §. Ezen jelentés a miniszterelnökhöz intézendő, ki azt a többi miniszterekkel közli.

69. §. Ezen rendszeres jelentéseinek kívül annyiszor a mennyiszor szükséges, jelentést tesz az egyes szakminiszterekhez akár konkrét esetekre, akár általában a közigazgatásra vagy annak egyik vagy másik ágára vonatkozólag, és a miniszterek felszólítására illet tenni tartozik.

70. §. Ha a jelentések tartalma iránt a bizottság kebelében a nézetek eltérnek, azok, kiknek nézete kisebbségben van, joggal bírnak arra, hogy önmaguk által szerkesztett külön véleményüknek a jelentés melletti felterjesztését követeljük.

71. §. A főispán a 67. és 69. §-aiban említett jelentések mellett, azt, hogy azokkal egyetért vagy ha nem, hogy mikben és miért nem ért egyet, külön jelentésben mindig előadni tartozik.

(Folyt. köv.)

Nagy-Szeben, november 7.

A szász küldöttségek megválasztását és utnak indítását a legfelsőbb udvarhoz (a magyar kormányhoz) menesztésük elkerülhetetlen kényszerű szükségéből történik csak) a helyi szász vatikán részéről kiküldött Aehons-comité rendelte el: a különböző székekben és vidéken az exponált vikariusok, ott a hol a szász elem többségben van a közgyűlésekben, hiven végrehajtják a rendeletet; annál biztosabban követelhetők a f. h. 4-dikén itt tartott közgyűlésen Gebbel Ferenc, dr. Teutsch superintendens szája in politicis, hogy deputatit küldjünk mi is Budapestre és Bécsbe, még pedig oly utasítással, hogy eljárására nézve kötelezőleg irányadskul tekintse azon pontozatokat, melyeket a szász egyetemnek 1872 december 16-dikáról és 1873 december 19-dikéről kelt hírdet föliratja a magyar miniszterium elé „ultimatum” gyanánt szabtak.

Azon időben Franciaország tudvalevőleg hörögtve hevert összetiporra a földön; a szász egyetem veresébb tagjai: mindenike azt képzelte magáról, hogy ő még Bismarcknál is külön legény ám; már pedig ha Bismarck Franciaországnak öt milliárdot dictálhatott, miért ne dictálhatott volna az universitás is XII békepontot a magyar kormányra és a magyar törvényhozásra? Hiszen mindenik „conflixeptuirtér” váltig meg volt győződve arról, hogy a francziákat ő verte meg, miután még a különben lassú véru Hanneheim Károlyka is úgy nyilatkozott volt a famosus „ultimatum” megvitatása alkalmával, hogy valamiként a súlyos kezű germánok sújtó kardjakkal a szemtelen „Franzmann” tönkre tették: azonként a neves vérti universitás is morre meg fogja tanítani a magyart, ha a XII pontot nem acceptálja. Bittó István meg is jutalmazta Hanneheim Károlykát ezen ártatlan markát pókéseért, kinevezvén őt az itteni törvényszékhez bírónak és a „Tageblatt” stillschweigender Actionairjének.

Visszatérve Szekszécs közönsége említett küldöttségére, én azt mondom vagyok, hogy a kormány ezen küldöttség elfogadását, azon egyszerű okból tagadhatná meg, mert az még a legtágabb szász értelemben véve is illetéktelen arra, hogy nevezett közönség képében magát bemutassa.

Ugyanis érvényes határozat hozatalra Szekszécs közgyűlése csak akkor van jogosítva, ha a közgyűlési tagok legalább abszolút többségben vannak jelen. A közgyűlési tagok száma 228 levén, az abszolút többséghez legalább 115 tag jelenléte szükséges. A november 4-diki közgyűlés megnyitásakor az igaz, 125—130-an voltak jelen, de mihielyt Gebbel a deputatio megválasztásáról kezdett poyedálgatni, a szász ajku tagok közül is egy-egész turmaszokott meg, kitünt pedig a gyűlés határozatképtelensége eclatanter épen a deputatio vonatkozó actusnál, miután 115 tag helyet csak 96-on voltak jelen, kik szavaztak. Ki fog ez tenni a jegyzőkönyvből is, minthogy Csesen resinát követ legott figyelmeztette Gibbel elnöklő polgármestert e kö-

rülményre, ki a gyűlést, mint határozathozatalra képtelent, eloszlatta ugyan, de a deputatio választási actus érvénytelenségét még sem enunciatla; meglehet, hogy azért nem tette, mert a vatikán villámaitól fél?

A

kolozs-dobokamegyei néptanítók egylete

központi választmányának évi jelentése, az egyletnek 1874/5 egyli évi működéséről.

Beadva az 1875. év november 3—4-iki évi rendes közgyűlésre.

(Folytatás.)

Nevezetesen a kormány által itt helyben — mint ez már több éven át történik — az idén is tornapóttanfolyam tartatott, az erre utalványozott költségekből a nagyméltóságú miniszterium engedélyével eszközölve azután a tanfelügyelő ur, hogy a tornászati tanulására összejött tanítótársaink naponta méter-mértékek tanítási módjában is utmutatást nyertek.

A tanítással megbízottak itt is egyletünk egyik érdemes tagjának Benedek Sámuel állam tanítóképződei gyakorló iskolai tanár urnak jutott.

A múlt évi közgyűlés azzal bízta meg választmányunkat, hogy eszközölje egyfelől új tagok gyűjtését, másfelől meg az évről-évre átszállott tagdíjhátralékok behajtását; az első, tekintve egyletünk átmeneti állapotát, nem látszott időszerűnek, a másodiknak megkísérlése pedig siker nélkül maradt.

Az egyetemes tanítógyűlés 50-es bizottságának az országos tanítói nyugdíjügyre vonatkozó átirata kapcsában választmányunk az idő rövidsége miatt, annyit tehetett, hogy az épen ide haza időzött egyik Kolozsvár városi országos képviselő méltóságos Hajos János urat küldöttség által megkérte: hasson oda az országgyűlésen, hogy a kérdéses nyugdíjtörvényjavaslat minél előbb, de mindenesetre a már elmúlt országgyűlési idény alatt tárgyalassék s lehetőleg a Molnár Aladár-féle tervezet szellemében fogadtassék el. A törvény meghozása után pedig az ügy körül tanúsított buzgóság és jóindulatért, mind Tréfort Ágoston vall. és közoktatási miniszter ur ó nagyméltóságának, mind nagyságos Molnár Aladár országos képviselő urnak köszönő iratot küldött választmányunk.

Dolinay Gyula az általa szerkesztett és kiadott ifjúsági iratok alkalmát és terjesztését kérvén egyletünkől, ezen alkalomból szükségesnek látja a választmány az egyleti tanácsbíró bizottság munkakörét oda bővíteni, hogy az ezental a szoros értelemben vett tanácsbírók kivül bíralatát ifjúsági iratokra és népkönyvtárba való munkákra is kiterjessze s a megbírálni nyomán jóknak talált munkákból egy-egy laistromot állítson össze, a mint azután alkalmilag — vagy épen az egyleti lap útján — népkönyvtárak czélszerű összeállítására és rendezésénél az illetők figyelmébe lehetne ajánlani.

Megragadva a pesti népnevelők egylete által nyújtott jó példát, választmányunk is szükségesnek találta a hazai és nevezetesebb külföldi nevelésügyi szaklapok folytonos figyelembe tartása s az egylet tagjainak az ezekben felvetett nevezetess tanügyi kérdések iránti tájékozhatására egy új szakosztályt, a figyelt szakosztályt szervezni, mely tanstületi ügyrendjavaslatban a nevelési szakosztály munkakörébe osztatván be, jövőre lesz hivatva az egylet szellemi jólétének emelésére irányuló üdvös működését kifejtjeni.

A szakbizottságokról, melyek az egyleti tagok nagyobb száma s az ebből folyó nagyobb munkaerő mellett előmunkálataikkal oly sokat tehetnek a választmány tevékenységének emelésére, a most lefolyt és körülményei között aránylag még inkább, mint a megelőzőt évben, kevés öröndetést mondhatunk.

A bizottsági munka-eredmény ezen szembevető csökkenésének okai névszerint: első sorban a városi ipariskolák épen ez évben történeti létesítése s az ez ügyben tartott gyakori ülésezések, hol az egyes biaoottságok tagjai és elnökei nagyrészt egyszerűen mint ipariskolai tanárok számtalanszor el voltak foglalva.

Majd továbbá az egyleti lap ügye és később a tanstületi alapszabályok megkésztése, melyek együtt nem csak több rendes és rendkívüli választmányi ülésnek szolgáltak főtárgyául, hanem még magán értekezleteket és összejöveleteket is tettek több ízben szükségessé.

Aránylag még legtöbbet tehetett a nevelésügyi és pénzügyi bizottság.

A nevelésügyi bizottság munkálatai közül különösen említésre méltók a következők: 1. a) A városunkban, valamint más nagyobb helyeken is sajnos tapasztalható s minden művelt ember érzékét sértő utcai trágár beszédek és felirásoknak, az iskola, nevelés és vallás ezen halálos ellenségeinek kiirtására, vagy legalább lehető akadályozására irányuló emlékiratot szerkesztett — Jancsó Lajos tanárúrnak indítványára — mely emlékirat a választmány által is elfogadtatva intézkedés

végett a városi tanácsnak, pártolás végett pedig a helybeli t. egyes iskolai igazgatósnak is megküldetett.

2. b) Véleményt adott az egyetemes tanítói gyűlés 50-es bizottsága által az egy egyletekhez megbeszélés végett küldött kérdésekre nézve, melyek a választmány útján egy leti képviselőnk Szabó Endre ur személtérjesztésére az 50-es bizottságnak Budap-ten husvétkor tartott gyűlésében figyelemre méltattak s többen közülük ez által el is fogtattak.

(Folytatás következik)

Tanügy.

A tanár lelkiismerete.

Ne féljen az olvasó, nem untatjuk paeogogai felolvasással a lelkiismeret tanár keiről; csak egy alkamasos czimet akartunk találni, mely alá sorolni kívántunk saját éleleteinkből oly eseteket, melyek mai napra léteznek és melyek véleményünk szerint ös nem férnek a tanférfi éber lelkiismeretével. Hiányokat és mulasztásokat kívánunk feltüntetni, melyekről másutt, mások is felszólaltak, de melyeket östorozni tökéletes kiirtásul vagy legalább gyérítésükig szűnni nem fogu. Pedig éber lelkiismeret nélkül nincs kötele-ségérzet, mely megint nélkülözhetlen kellek-jó tanárnak. Kötelességérzetet megint nem lehet könyvből tanulni, sem egyetemi előadás-ból elsajátítani; csak a gyakorlatban, egy lel-iseretes tanstületben és lelkiismeretes fe-ügyelet alatt, szerezhethet a tanférfi kötelesség-zetet. Tulajdonképen a hol a lelkiismeret és és érzékeny, ott felesleges minden igazga-vagy tanfelügyelő ellenőrzés. Ott a felső hatóságok csak arra válnak, hogy elmondják hogy ebben az évben is teljesítette a tano-céltját ugyan azon pontossággal, mint a megelő-években. De épen az igazgatók és tanfelügy-lőségek szükségképen fenállása, mutatja hogy tanférfi kötelességérzetén csorbák észlelhetők.

A vizsgálat például, mely alá vet-szokta tanítványát a tanár, egy olyan csele-vény, melyből legkisebbben tűnik ki az ő res-rehabilitátása. Az osztályozás tükrözeti vissza-vizsgálat eredményét és ez majd engedékeny-majd szigorú. Leálább úgy szokta nevezni közönség; mi inkább azt mondanók, hogy rendes követelésen majd alább szállítja, maj-feljebb emeli osztályozási mérőjét. De má-most ki határozza meg, hogy vajjon a taná-igazságosan ítélj vagy sem, osztályozása lelki-iseretes volt vagy nem. A tanuló, nem egye-sek, hanem az egész osztály, nem a gyengé-mert ezek minden tanárt igazságtalannak neve-znek, sem a kiűnök, mert ezek őt megint jó-ságosnak mondják, hanem valamennyien, vo-populi vox dei. Ez az általános hangulat maj-elterjed a városban, az igazságtalanul osztály-zott tanuló apja majd eljő panasza, s ha csa-erre az egy tanárra panaszol s minden évben-csak ellene panaszolnak, csak hamar kiderül hogy panasza alapos volt.

Az igazságtalan vizsgálatra legkönnyeb-ben rávezeti a tanárt az utánoztatás (cor-repetitio), mely a fizetésen kívül es pénzért tör-ténik. Nem tanítási buzgóságból, nem azért teszi ezt a tanár, hogy a hátramaradt tanu-lókon segítve legyen, hanem csak azért és csak azoknak, a kik bizonyos havi vagy évi összeget fizetnek. Némely gyangeta-nuló, a ki valóban rá szorultatott erre az ok-tatásra, ki van belőle zárva, mert nem fizetheti a tanárnak ezt a törvénytelen adót. Az okta-tásnak eme fatyú hajtása szélbéli divatozik az ország fővárosában, vidéken is található. A Lajtán túl szigorú rendeletek tiltják, mi ugy-hozzá szoktunk, mint pl. a dohányzáshoz. Vajon tudnak-e az ebből eredő jövedelemről a mi ka-taszterünk?

A kötelességérzet hiányából folyik a pon-tatlanság. Nem a tantárgyhoz, tantervhez, gyakorlatok iratásához és javításához, hanem a tanításra mért időhöz vonatkoztatjuk azt. El-feledve, hogy az oktatástól a szünetelés nem a tanár, hanem a tanuló kedvéért van, kinyújtja a szünetelési időt kénykedve szerint a lelkiis-meretlen tanár. Azt az egyetemi negyedét sze-reti átfutetni a közép- és nópiskolára. A sza-bályszerűt és tíz percznyi szünetből az óra-közökben kétszer háromszor annyit csinál. Csak egy-egy negyed órát csipkedve el a napokénti legalább négy órányi oktatási időből, szá-mitsa ki az ügyes tanár, hogy mennyit tesz az egy évre, a tanévet csak 200 iskolanapra téve, egy osztályban? mennyit négy és nyoloz-osztályban? „Nem fizetnek engem óra-és nap-száma.” De nem is kötelezte magát, nagy érde-mű tanár ur, hogy csakannyit tegyen, a meny-nyit a világ szemé lát. A törvény a kötele-ségnek csak minimumát szabta meg, a melyen alább szállni nem szabad, de igen is azon felől emelkedni, ha a nagy érdemű czímet igény-be akarja venni. A törvény semminemű fukar-ságot nem büntet, de igen is a tékozlást.

Csekély kötelességérzetre mutat a késő-letelenség is. Ha a késztelenséget már az egyetemből vagy képezdőtől hozza a tanár: nem is tehet erről a hibáról.

De akár honnan eredjen a hiba, kel-
lene, hogy a tanár számot adjon magának ar-
ról a csekélységről is, a mie van, hogy öntu-
dattal birjon ismeretnek csekély voltáról. Elő-
fordul ez a hiba a legelső néptanodától fel a
legfelsőbb tanodáig; és az ebbeli botlások a
tanítványokban annál károsabb nyomokat hagy-
nak hátra, minél magasabb a tanoda.

Feltűnő volt ez a készletlenség a 60-as
évek elején, mikor a német tanárokat elűztük
és helyébe saját tanárainkat alkalmaztuk és
vettük, a honnan csak kaptuk. Nehéz az egyes
színezés után ugyanabban a szerepben a közön-
ség tetszését megnyerni. Ehhez járult aztán
még az a nehézség, hogy a német tanításhoz
szokott tanuló előtt, tárgyat a tanár németül
kellett hogy rontsa. „Te, hogy van az, hogy
ezek a tanítványok postquam után nem a
conjunctivust, hanem a perfectum indicativit
használják? értett-e valamit az az én német
elődöm a latin nyelvből?” kérdezte bizalmasan
társától az újdonsült magyar philologus. — L.
hitoktató B-n a magyarul vitt hittan szövegét
fordította tanítványaival. „A legmagasabb lény“
fordításánál fennakadt, egyik magyar szüle-
tűs tanítványtól ezt a felvilágosítást kapja:
„das höchste Wesen.“ De a német szóhoz szo-
katlan tanár, rosszul értve, az osztály közderült-
ségére így kapja fel: „das extra Wesen.“ —
A történelem tanításakor D. tanár H — ban
elbeszélte István királynak kezéről, hogy azt
egykor ellopták s felbredvén, az ő e szavakra
akadt: Wo ist der rechte Hand? der rechte
Hand ist pluts. Nehéz is volt a német nyelv-
ben az a „der die das“ Tanítványainak Sz. ta-
nár azt így magyarázta: „Die Butter, wenn
is die Kuh, der Dutter, wenn is der Ochs.“
Erythros.

Kimutatás

a néhai Gyulai Ferencz jeles színművész
emlék-oszlopára az 1867. aug. 18-án ki-
bocsátott gyűjtővekből beküldöttek sze-
rint történt adakozásról s a tisztelt ada-
kozók neveiről.

Adakozók.

(Folytatás.)

XXI. Székely Gyula ivén Maros-Vá-
sárhelyt.

Bárdosi János 1 frt, Bucher Miklós 1 frt,
Csongvai Károly 1 frt, Czecz Miklós 1 frt,
Dájbukát János 1 frt, Dieső Lajos 1 frt,
Erődi Sándor 1 frt, Filep Ferencz 1 frt, Ge-
gő Károly 1 frt, Goldner Nándor 1 frt, Him-
melstein Mór 1 frt, Horovics Samu 1 frt,
Karvász József 1 frt, Kozma Albert 1 frt,
Lénárt Károly 1 frt, Petri Ádám 1 frt, Ja-
kab János 1 frt, Szentiványi Gyula 1 frt,
Szöllősi Samu 1 frt, Steibl Antal 1 frt, Tau-
ffer János 1 frt, Ulitz Ágoston 1 frt, Vikol
Lajos 1 frt, Walterflucht és Szakács 1 frt,
a+b 1 frt.

Összesen 25 frt.

XXII. Tóth Józsefnek 1868. ápril 15-én
történt Kolozsvári vendégszereléséből 66 frt
24 kr.

Összesen 66 frt 24 kr.

XXIII. Fries Albert ivén.

Ifj. Bodor Pál 1 frt, Csulak 1 frt, Groisz
Nándor 2 frt, Kővári Mihály 1 frt, Makoldi
Sámuel 3 frt, Minorich Károly 1 frt, Nagy
Mihály 1 frt, Poklosi György 1 frt, Szilly
Alajos 1 frt.

Összesen 12 frt.

XXIV. Bányai Vitális ivén.
Bányai Vitális 5 frt, Lészai Lajos 1 frt,
Lészai Ferencz 1 frt.

Összesen 7 frt.

XXV. Br. Bánfi Dánielnek 3 frt.

Összesen 3 frt.

XXVI. Albisi Anna ivén.

Albisi Anna 1 frt, Albisi László 1 frt,
Albisi né 1 frt, Darkó Ákos 1 frt, Imre Sándor
1 frt, Jakab János 1 frt, Kádebb István
2 frt, Keszler Károly 40 kr, Konecz István
20 kr, Pap Jenő 1 frt, Schmidt Károly 1 frt,
Szenumtklósi Károly 1 frt, Szőcs Ignác 1 frt,
Egy valaki 20 kr, Egy más 1 frt, En is
adamt 50 krt.

Összesen 14 frt 30 kr.

XXVII. Gr. Eszterházi János ivén.
Eszterházy Dénesné 5 frt, Eszterházy
Kálmán 5 frt, Eszterházy Géza 5 frt, Esz-
terházy János 25 frt, Eszterházy Mihály 5 frt
„Kolozsvári Közlöny“ szerkesztője Halmá-
gyi Sándorhoz beküldött; a Dombi József Er-
zsébetvárosról részint egyes adakozók. részint
Gecző színtársnata által Drágos Károly közre-
működésével s fellépti díja odaszentesítésével
történt színi előadás tiszta jövedelméből 33
frt, b) Enyedi Istvánné Rettgről 5 frt, c)
Peiella Enyedi Katalin Dezső 1 drb arany,
d) Szabó Lajos Nyírsídról 1 frt. „Kolozsvári
Közlöny“ szerkesztőjéhez beküldött Puhl Ig-
nác négy. 1ve Tordáról Bartháné 30 kr, Bla-
háné 20 kr, Harmath Eleonóra 20 kr, Jancsó
Jánosné 20 kr, Kállyné 20 kr, Lendvayné
40 kr, Mohay Károlyné 1 frt, Nagy Györgyné
40 kr, Osztiáné 40 kr, Puhl Ignác 1 frt,

Puhl Ignác né 1 frt, Egy jobboldali 7 frt,
Egy baloldali 30 kr, Valaki 30 kr, N. N. 10
kr, Torma Kály ivén Beteg Kelemen 1 frt,
Fodor Károly 1 frt, Kovács Ferencz 20 kr,
P. Gyula 40 kr, Szántó Márton 1 frt, Turma
Károly 5 frt 20 kr, Válya Ferencz 1 frt,
Valaki 20 kr, gr. Péchy Manó 40 frt.

Összesen 141 frt 1 drb arany.

XXVIII. Hajós János ivén.

Gámán János gyászír nyomtatás 16 frt,
emlékügyi 100 példány nyomtatás ára 4 frt.
20 frt, id. Groisz Gusztáv né 5 frt, Kemény
Domokos 2 frt, Nagy Elek 3 frt, Schankebanc K.
5 frt, Horváth Paula k. a. 1 frt.

Összesen 36 frt.

XXIX. Prielle Cornelia ivén.

Felekine Munkási Flora 1 frt, Hirling
1 frt, Kocsis Irma 1 frt, Lendvayné Ilka 2
frt, Nierkiné 2 frt, Prielle Cornelia 5 frt,
Radnótfái Sámuel 5 frt, Szilgigeti Anna 1 frt,
Szilgigeti Jolán 1 frt, Szilgigeti né 1 frt.

Összesen 20 frt.

XXX. Bruszt Ignác ivén Fogaras.

Bruszt Ignác 3 frt, Benedek Gyula 1
frt, Balló Sámuel 20 kr, Ferenczi István 20
kr, Fülel Elekné 1 frt, Gölnar Antal 1 frt,
Keresztesi Antal 40 kr, László Zsigmond 50
kr, Mayer Gergely 1 frt, Márton Lajos 1 frt,
Mátzig Márton 50 kr, Máljai gyógyszerész
40 kr, Meszlényi Károly 50 kr, Nárási Sá-
muel 20 kr, Nehrer Sámuel 50 kr, Németh
Ferencz 20 kr, Novák János 50 kr, Pánczél
Kázmér 50 kr, Rákosi József 1 frt, Riedl
Czomb 50 kr, Szász Károly 30 kr, Tóth Jö-
zsef 50 kr, Zakariás József 50 kr, öz. Csiki
Mártonné részére gyűjtött könyvrodomány fe-
lesleg 4 frt 20 kr.

Összesen 19 frt 60 kr.

XXXI. 1869. május 23-án Prielle Cor-
nelia vendégművésznőnek felléptével a „Came-
liás hölgy“-ben befolyt tiszta jövedelem fele
része 65 frt.

Összesen 65 frt.

XXXII. Ugyanazon művésznő 1872. ju-
nius havában történt vendégszerelése alkalmá-
val e célra tartott előadásból bejött 85 frt
58 kr.

XXXIII. Jókainé urasszony 1874. évi
vendégfellépte után bejött e célra 66 frt
40 kr.

Midőn a fentebb I—XXXIII. főtétel
alatt elősorolt t. gyűjtő és adakozó urak és
urnők neveit már másodsor közzé teszi az
alóli emlékbizottság, egyszersmind teljes tisz-
telettel felkéri azon t. cz. gyűjtőket, kik izei-
ket még be nem küldötték, sziveskedjenek
azokat a pénzzel együtt emlékbizottsági pénz-
tárnok, t. Bányai Vitális urhoz mielőbb be-
küldeni.

Kolozsvárt, 1875. okt. hó.

A Gyulai emlékbizottság.

Gróf Eszterházy János, s. k.
elnök.

Hajós János, s. k.
jegyző.

Apró puskatúz.

Marosvásárhelyről ezeket írják nekünk.
Évtizedek óta, a mennyire csak visszaemlékez-
hetünk, a marosi egyházmegyének a székely
főváros volt székhelye. Jelenleg másképp áll a
dolog; az egyházmegye előljárásáa felszed-
vén sátorfát, egybeült ütött tanyát. idő óta
Nyárádszereda lón az egyházmegye capitaleja.
Ez a változás bizonyos apprehensionnak a kö-
vetkezménye, az egyházmegye megnehezített
az itteni egyházközségre. Nem mondjuk, hogy
nincs méltó alapja e nehezítésnek, sőt szin-
tén elismerjük: hogy egyházunk nem volt méltó-
tányos az egyházmegye iránt; nagyobb barátsá-
got és előzékenységet tanusíthatott volna azon
azon ügyben, mely kegyeletes természeténél
fogva is ki kellett volna hogy rekesse a ver-
seggést. Hanem az egyházmegye visszatörlesztése
helyeselhetjük; az az elégtétel, nagyon gyer-
mekiesnek tünik fel; az általnem a várost, ha-
nem önönmagát büntette, meg. [Olyan forma
ez, mintha a szolgál megapreheudálván gazdá-
jára, azzal akarja rajta bosszút állani, hogy
nem eszik és nem iszik. A szolgáló kimegy s
így szól a duzzogó szolgálóhoz: „Pali? az étel fel
van táálva, gyere be enni. Erre aztán Pál azt
feleli: egyétek meg, nekem nem kell a ki süttetek
és főztetek. A pohár pálinka is ki van töltve szá-
modra. Erre is azt feleli Pál: ez sem kell, még ha
aranyos pohárból kínálnak is. Nem azt akar-
juk ezzel mondani: hogy az egyházmegye nagy
tisztelőti előljárásága Szeredában megkoplaj;
jól tudjuk mi: hogy a papok nem szeretnek
koplálni — kivéven a hunyadmegyei fiatal
papakat, a kik érényt csinálnak a koplálásból
— hanem hogy gastronomiai tekintetben meg
fogják érezni a változást: az nem szenved két-
séget. Avagy kell-e bizonyítani: hogy itt ná-
lunk Daboczinál jobban főznek. Almásnál jobb
italokat mérnek, mint Nyárádszeredában. A ki
nem ismeri okát a székhely-változtatásnak,
azt kérdezheti: ugyan miúfó penitentiábszabá-
ta magára a nagytiszteletű egyházmegye a sze-

re dai bűjtöt, melyet pápista atyánkfiaikán-
torbójtnak is neveznek.

A székely főváros tehát meg nem érzi e
székhely-változtatást, de hogy egyházközségünknek
némi hátrányára van, ezt elvitatni nem lehet.
Következik pedig ez a hátrány abból, hogy fő-
tisztelő püspökünk a házasság alól való dis-
pensatio gyakorlását az egyházmegye nagy tisz-
teletű esperesére ruházta. Nem volt ez alkalmat-
lan addig, a míg a nagytiszteletű esperes ur
hétenként megjelent városunkban, az illető egy-
háztagok itt helyt elintézhették ügyeiket; de
most, a mikor a nagytiszteletű esperes ur csak
országos vásárok alkalmával egy egy borja el-
adása végett jön a székely fővárosba: nagy al-
kalmatlanságot okoz a feleknek. Fel is szólal-
tak ezért az egyháztagok között, a minek foly-
tán el lón határozva: megkéri a főtisztelő püspök
urat: hogy segítsen a hátrányon, mel-
tőztasson a dispensatio gyakorlását — ugy a
mint ez emlékeztet meghaladó idők óta a Bo-
dolák, Antal János stb. püspöksége alatt gy-
akorlatban volt — egyházunk valamelyik pap-
jára ruházni. Azt halljuk, hogy azon esetre, ha
e kérelem nem kedvező válasz érkeznék a fő-
tisztelő püspök urtól: követelőbb ben fognak fel-
lépni, mert erre nekik — azt állítják — tör-
vényen alapul jögnük van. Már mi nem tud-
juk: hogy van-e jogos alapja vagy nincs e
követelésnek; őszintén megvalljuk: hogy az
egyházi törvényekben járatlanok vagyunk; csak
annyit mondhatunk, hogy mi a dispensatio kér-
désétől jobban félünk, mint a gyermek a ki-
sértettől, megelégtünk kolozsvári kis érté-
seitnem óhajtuk: hogy e kísértet nálunk is
magára öltse fehér lepedőjét.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladott Budapestén november 9. 10. ó. — p. d. e.

Érkezett, november 9. 10. ó. 30 p. d. e.

A két ház tegnap jelentésközlő
ülést tartott. A képviselők a közigazga-
tási bizottságot megválasztották. A fő-
rendelnél Tisza Kálmán igen egysze-
rűen bemutatta az új kormányt.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, nov. 9. 1875.

— A kolozsvári önkéntes tűzoltó-egy-
let tagjai Vasárnap délután 2 órakor a lak-
nya udvarán rendgyakorlatot tartanak, melynek
megőrténte után Vaszi Sigmund fáradhatatlan
szertárnok ujjal vizsgálatot tétet, az általa
betanított Kertész József, Mondschheim Károly,
Vaszi Sándor, Nun Ferencz, Márkon Sándor,
Mannel Márton, Zodoma József, s Helmeisich
Otto tűzoltókkal a szivattyú kezelésből és a
mászásból. A vizsgáló bizottság tagjai: Pál
Sándor, Bartha János, Böckel Sigmund, és Zati-
ler József, mely bizottságba úgy a mászók, mint
a szivattyúsok, a helyszínen felkeltés után még
egy-egy tagot fognak választani.

— A vámkérdés megoldása. Mult
szombaton két katona, Monostorról jövet, pá-
linkát akart átesempeszt a sorompón, mit a
vámőrök észrevén, megátolni igyekeztek. Az
egyik katona állítólag ellentállván, az örök
szolgálati tevékenysége annyira ment: hogy a
csempészők egyike rövid idő alatt eszméletle-
nül hevert a földön. Két kolozsmonostori gaz-
dász-növendék, kik az utcai harcának tanui
valának, közbevetették magukat a katonák ja-
vára, hihetőleg abból a humánus érzelemből
indulva ki: hogy pár meszely spiritusért még
is talán drága ár lesz egy kissé ugyanannyi
emberi élet. Hanem az interventio is rosszul
végződött. A pálinka Eldoradójának szorosát
védő vámőrök megannyi sárkányokká alakultak
át s a gazdászok közül egyiket orránál sérték
meg súlyosan, a másikra pedig oly ütést mér-
tek: hogy azonnal földre bukott, s nemsokára
meg is halt. Ezalatt a gazdasági tanintézet
növekedéi az adott vész-jelre összegyűledeztek
s tömegestől megindultak a hősies csata után
elsomporált vámőrök fölkeresésére s rájuk ta-
lálván, annyira elverték őket: hogy életben
maradásuk — mint halljuk — szintén kétsé-
ges. Ez tényálladéka az elszomorító küzdelem-
nek, melyben egyfelől a pálinka-ívás állati
szenvédélye, másfelől néhány fillér nyereség el-
vesztésének önző félelme tüzték össze, tisztább
elemeket is vonva bele az aljas keretbe. Talán
városi képviselőnk is fordíthatna egy kissé
nagyobb figyelmet az ilyen ügyekre s a rega-
lék bérbeadásánál szívókre köthetne annyit az
illetőknek: hogy jogaik védelmére leg-
alábbis közönséges, becsületes go-
romba embereket, de ne épen vér-
ebeket alkalmazzanak közegekül.

— Fajdalommal értesültünk, hogy
Kethely József, Kolozs-Doboka megyék fárad-
hatatlan tanfelügyelője, ki még betegágyából is
folytonos feszült figyelemmel igyekszik kísérni
és vezetni terhes hivatalát, család körében su-
lyos betegen fekszik; azonban tudósítónk érte-
sítése reményleni engedi, hogy — betegségének
válságos állapotán már túl esvén — rövid időn
ismét körünkben tisztelhetjük őt.

— Hymen. Vincze Albert ügyvéd és
birtokos Zilahon, nem régebben jegyezte el a ked-
ves és szép Lázár Róza kisasszonyt Maros-
Vásárhelyről. Az esküvés december hó 20-án
lesz. Aldást és bódóságot kívánnak e frigyre!

— Horváth Gyula és Sándor Do-
mokos tapintatos szerkesztése mellett megje-
lent: „Vezér és gyakorló könyvek a népiszkolai
énektanításhoz.“ E munkáról hazai nevelés-
ügyi lapjaink nagyrésze lehető legkedvezőbben
nyilatkozott. Előttünk is az írók mint szakfér-
fiak előnyösen ismereteseek. Ajánljuk az ének-
tanítók figyelmébe.

— Mohl Robert, meghalt 1875. nov. 4.
A tudományosvilágnak ismét halottjával, Német-
ország legkitűnőbb államférfiainak s jogtu-
dorainak egyike, Mohl Robert meghalt. A kitű-
nő jogtudós és államférfi inkább theoretikus
volt, mint gyakorlati ember, ez tünik ki egyik
legnevezetesebb művéből: „Polizeiwissenschaft
nach den Grundsätzen des Rechtsstaates.“ E
műben az által, hogy a rendészetet két részre
osztotta, nagyszerű alapra vitte vissza. Ő az
előbbeni theoretikusok elméletéből kiindulva, a
rendészeti tudományt felosztá a tulajdonképeni
rendészeti tudományra, s a megelőző igaz-
ságszolgáltatásra (praventive Justiz). A elő-
bi azon veszélyek elhárításával foglalkozik,
melyek az ellenséges elemi erőkből származnak,
az utóbbi ellenben az emberi rossz akaratból
származó veszélyek elhárítására szorítkozik. A
rendészet volt kedvező tudománya, kedvező köz-
igazgatási ága és elnevezé ezt az államintézmények
és tudományok virágának. Azon elmélet, mit a
rendészetről írt művében kifejt, századok múlva sem
érvényesülhet a gyakorlatban; mivel az abban
indítványozott hatóságok és intézményekhez
egy államnak sincs elég pénze, továbbá a ren-
dészet és az igazságszolgáltatás közötti demar-
kationális vonal nincs úgy meghuzva, hogy a
rendőrség és közigazgatás folytonos összekötte-
tésbe ne jönné. Legjelentékenyebb műve az:
„Encyclopedie der Staatswissenschaften“, [mit
Lőw Tibóris fordított magyarra, melyben né-
mely tételekben közeledik a conservatív felfo-
gáshoz. Mohl Stutgartban született a mondott
időben, s a tübingeni és heidelbergi egyete-
meken a jog- és államtudományoknak szentelte
magát, 1824-ben Tübingenben rendkívüli jogta-
nárnak nevezetett ki, három év múlva ugyanott
az államtudományok rendes tanárává lett, 1845-
ben mint képviselőjelölt lépett fel, de a válasz
tőkhöz intézett manifestuma által conflictusba
jött a kormányval, minek következtében mint
kormánytanácsos Ulmba tétetett át. E körül-
mény Mohl a kormányhivatalból kilépésre bir-
ta s nem sokára megválasztottat a württem-
bergi második kamarába, hol a szabadelvű ellen-
zékhez csatlakozott. 1847-ben a heidelbergi
egyetemen jogtanárrá lett s később a frank-
furti nemzetgyűlésbe választatván, a jobb cen-
trumhoz csatlakozott. 1848. szept. 25-kén igaz-
ságügyérnek nevezetett ki s ez állását meg-
tartotta 1849. május 17-ig, mikor Gagern Hen-
rikkel és többi kollégáival visszalépett. Ezen
idő alatti hivatalos működéséből kiemelendő egy
bizottság alakítása, egy általános német keres-
kedelmi törvénykönyv előkészítése végett. 1849
után ismét tanári működésének szentelte ma-
gát Heidelbergben, később ismét elfogadta meg-
választását a második badeni kamarába.

— Olaszország tanügyi állása. Olasz-
országnak, melynek 25 millió lakossága van,
1874-ben 42,920 iskolája volt, tehát 742-vel
több mint 1873-ban. Ezek közül 35,583 nyil-
vános, 7337 magán. A tanulók száma 1 mil.
836,381, melyek közül 1,009,020 fiú, 827
ezer 361 leány. Ezen iskoláknál a tanítók
száma 1874-ben 45,596, tehát 1166-al több,
mint 1873-ban. E tanítók közül 8927 az egy-
házi rendhez tartozik. E tanodák költségei 24
millió lírát tesznek, melyből 230,000 lírát az
állam, 22 millióon felülit összeget pedig a köz-
ségek és egyesületek hordoznak. Olaszország-
ban minden 520 lélekre egy iskola, 550 la-
kóra egy tanító s 18 lélekre egy tanuló esik.
Mióta Olaszország egyesített, évenként az
iskolák száma 1000—1300-al, a tanulók szá-
ma 30—40,000-el szaporodott. Ez arány sze-
rint, mint az „Albina“ kiszámította, Oláh-
országnak 8500 iskolája, 9500 tanítója s 350
ezer tanulója kellene hogy legyen; sajnája
azonban, hogy ennek ötöd része sincsen meg!
Az Osztrák-Magyarországban levő románoknak
5000 iskolája, 6000 tanítója s 225,000 tanu-
lója kellene hogy legyen. De mint őszintén
bevallja, ettől még nagyon távol állanak!

— Olaszország tanügyi állása. Olasz-
országnak, melynek 25 millió lakossága van,
1874-ben 42,920 iskolája volt, tehát 742-vel
több mint 1873-ban. Ezek közül 35,583 nyil-
vános, 7337 magán. A tanulók száma 1 mil.
836,381, melyek közül 1,009,020 fiú, 827
ezer 361 leány. Ezen iskoláknál a tanítók
száma 1874-ben 45,596, tehát 1166-al több,
mint 1873-ban. E tanítók közül 8927 az egy-
házi rendhez tartozik. E tanodák költségei 24
millió lírát tesznek, melyből 230,000 lírát az
állam, 22 millióon felülit összeget pedig a köz-
ségek és egyesületek hordoznak. Olaszország-
ban minden 520 lélekre egy iskola, 550 la-
kóra egy tanító s 18 lélekre egy tanuló esik.
Mióta Olaszország egyesített, évenként az
iskolák száma 1000—1300-al, a tanulók szá-
ma 30—40,000-el szaporodott. Ez arány sze-
rint, mint az „Albina“ kiszámította, Oláh-
országnak 8500 iskolája, 9500 tanítója s 350
ezer tanulója kellene hogy legyen; sajnája
azonban, hogy ennek ötöd része sincsen meg!
Az Osztrák-Magyarországban levő románoknak
5000 iskolája, 6000 tanítója s 225,000 tanu-
lója kellene hogy legyen. De mint őszintén
bevallja, ettől még nagyon távol állanak!

— Olaszország tanügyi állása. Olasz-
országnak, melynek 25 millió lakossága van,
1874-ben 42,920 iskolája volt, tehát 742-vel
több mint 1873-ban. Ezek közül 35,583 nyil-
vános, 7337 magán. A tanulók száma 1 mil.
836,381, melyek közül 1,009,020 fiú, 827
ezer 361 leány. Ezen iskoláknál a tanítók
száma 1874-ben 45,596, tehát 1166-al több,
mint 1873-ban. E tanítók közül 8927 az egy-
házi rendhez tartozik. E tanodák költségei 24
millió lírát tesznek, melyből 230,000 lírát az
állam, 22 millióon felülit összeget pedig a köz-
ségek és egyesületek hordoznak. Olaszország-
ban minden 520 lélekre egy iskola, 550 la-
kóra egy tanító s 18 lélekre egy tanuló esik.
Mióta Olaszország egyesített, évenként az
iskolák száma 1000—1300-al, a tanulók szá-
ma 30—40,000-el szaporodott. Ez arány sze-
rint, mint az „Albina“ kiszámította, Oláh-
országnak 8500 iskolája, 9500 tanítója s 350
ezer tanulója kellene hogy legyen; sajnája
azonban, hogy ennek ötöd része sincsen meg!
Az Osztrák-Magyarországban levő románoknak
5000 iskolája, 6000 tanítója s 225,000 tanu-
lója kellene hogy legyen. De mint őszintén
bevallja, ettől még nagyon távol állanak!

— Olaszország tanügyi állása. Olasz-
országnak, melynek 25 millió lakossága van,
1874-ben 42,920 iskolája volt, tehát 742-vel
több mint 1873-ban. Ezek közül 35,583 nyil-
vános, 7337 magán. A tanulók száma 1 mil.
836,381, melyek közül 1,009,020 fiú, 827
ezer 361 leány. Ezen iskoláknál a tanítók
száma 1874-ben 45,596, tehát 1166-al több,
mint 1873-ban. E tanítók közül 8927 az egy-
házi rendhez tartozik. E tanodák költségei 24
millió lírát tesznek, melyből 230,000 lírát az
állam, 22 millióon felülit összeget pedig a köz-
ségek és egyesületek hordoznak. Olaszország-
ban minden 520 lélekre egy iskola, 550 la-
kóra egy tanító s 18 lélekre egy tanuló esik.
Mióta Olaszország egyesített, évenként az
iskolák száma 1000—1300-al, a tanulók szá-
ma 30—40,000-el szaporodott. Ez arány sze-
rint, mint az „Albina“ kiszámította, Oláh-
országnak 8500 iskolája, 9500 tanítója s 350
ezer tanulója kellene hogy legyen; sajnája
azonban, hogy ennek ötöd része sincsen meg!
Az Osztrák-Magyarországban levő románoknak
5000 iskolája, 6000 tanítója s 225,000 tanu-
lója kellene hogy legyen. De mint őszintén
bevallja, ettől még nagyon távol állanak!

— Olaszország tanügyi állása. Olasz-
országnak, melynek 25 millió lakossága van,
1874-ben 42,920 iskolája volt, tehát 742-vel
több mint 1873-ban. Ezek közül 35,583 nyil-
vános, 7337 magán. A tanulók száma 1 mil.
836,381, melyek közül 1,009,020 fiú, 827
ezer 361 leány. Ezen iskoláknál a tanítók
száma 1874-ben 45,596, tehát 1166-al több,
mint 1873-ban. E tanítók közül 8927 az egy-
házi rendhez tartozik. E tanodák költségei 24
millió lírát tesznek, melyből 230,000 lírát az
állam, 22 millióon felülit összeget pedig a köz-
ségek és egyesületek hordoznak. Olaszország-
ban minden 520 lélekre egy iskola, 550 la-
kóra egy tanító s 18 lélekre egy tanuló esik.
Mióta Olaszország egyesített, évenként az
iskolák száma 1000—1300-al, a tanulók szá-
ma 30—40,000-el szaporodott. Ez arány sze-
rint, mint az „Albina“ kiszámította, Oláh-
országnak 8500 iskolája, 9500 tanítója s 350
ezer tanulója kellene hogy legyen; sajnája
azonban, hogy ennek ötöd része sincsen meg!
Az Osztrák-Magyarországban levő románoknak
5000 iskolája, 6000 tanítója s 225,000 tanu-
lója kellene hogy legyen. De mint őszintén
bevallja, ettől még nagyon távol állanak!

— Olaszország tanügyi állása. Olasz-
országnak, melynek 25 millió lakossága van,
1874-ben 42,920 iskolája volt, tehát 742-vel
több mint 1873-ban. Ezek közül 35,583 nyil-
vános, 7337 magán. A tanulók száma 1 mil.
836,381, melyek közül 1,009,020 fiú, 827
ezer 361 leány. Ezen iskoláknál a tanítók
száma 1874-ben 45,596, tehát 1166-al több,
mint 1873-ban. E tanítók közül 8927 az egy-
házi rendhez tartozik. E tanodák költségei 24
millió lírát tesznek, melyből 230,000 lírát az
állam, 22 millióon felülit összeget pedig a köz-
ségek és egyesületek hordoznak. Olaszország-
ban minden 520 lélekre egy iskola, 550 la-
kóra

Árverezési hirdetemény.

Kolozsvár sz. kir. város bizottsága idei november 5-ől 171. sz. a. hozott végzésével, a város tisztelői malmal haszonbérbe adása céljából, egy újabb szobeli árverezést megrendelt határozatán, ennek folytán az árverezés folyó november-hó 15-én délelőtt 9 órakor, a város 8-dik számú szobájában fog megtartatni és az nap estvéli 6 órakor beáratni.

A bérítő tartama hat év, mely az árverezés eredményét helybenhagyó városi bizottsági végzés következtében azonnal végrehajtandó átadás napjától veszi kezdetét, felkeltési ár 3800 (háromezer nyolcszáz) forint évi bérösszeg.

Az árverezés feltételei ugyanazok, melyek mellett az árverezési idei november 1-én tartatott, melyek az árverezés előtt a fennírt számú szobában előlegesen megtekinthetők.

Szabályszerűleg kiállított és kellő bántapénzzel ellátott írásbeli zárt ajánlatok, a szobeli árverezés megkezdése előtt fogadtatnak el.

Az árverezni kívánók, a szabályszerű biztosítékot a hozzászólás előtt tartoznak bemutatni az árverező bizottságnak.

Sz. kir. Kolozsvár városa tanácsának 1875. évi november 6-án tartott gyűléséből.

1875. évi november 6-án tartott
SIMON ELEK, polgármester.

„VICTORIA” biztosító társaság

Kolozsvártt.

(alapított 1865-ben.)

A vagyon mérleg és forgalmi kimutatás kivonata:

(1874 dec. 31.)

Összes bevétel kezdettől (1865) —
1873 év végéig o. é. 16,229.161 ft. 17.
Bevétel 1874. évben 3,376.862 „ 82.

Összesen: 19,606.023 ft. 99.
Kifizetett károk kezdettől (1865) —
1873 év végéig o. é. 5,355.856 ft. 42.

Kifizetett károk
1874-ik évben o. é. 1,324.799 ft. 85.

Összesen: 6,680.656 ft. 27.

Kiosztott nyereség kezdettől 1874-
dik év végéig o. é. 439.738 ft. 69.

Biztosítási alap:

Alap tőke (ebből 1 millió forint
teljesen befizetve) 2,000.000 ft. —

Tartalék alapok az összes biztosítási
ágakban o. é. 1,369.989 ft. 32.

Évi díjbevétel 1,500.000 „ —
Összesen: 4,869.989 ft. 32.

Biztosításokat fogad el:

- tűzkárok ellen, (ha villám-csapás által okozottak is) épületekre, gyárakra, készletekre, ingókra stb.
- jégkár ellen, teljes kártérítéssel;
- az ember életére, minden módozatokban- és közvetíti
- a túlélési csoport biztosításokat.

Központi iroda: Kolozsvárt, főter 26 szám.
Vezér-ügynökségek: Bécs, Budapest, Grätz, Prága.
Fő-ügynökségek: Arad, Brassó, Debreczen, Eszék, Győr,
Kassa, Maros-Vásárhely, Nagy-Becskerek, Nagy-Enyed, Nagy-
Szeben, Pozsony, Szeged, Temesvár és Triest.
Videki ügynökségek: a birodalom minden jelentékenyebb
helységében. (473)

A „VICTORIA” biztosító társaság 10 éves működése alatt, kötelezettségének mindig hűven és pontosan megfelelvén, bizalommal hívja fel a közönséget, biztosításait jövőre is első sorban ezen tisztán hazai és minden idegen elemtől ment intézet által eszközöltetni.

„VICTORIA” biztosító társaság igazgatósága.

(457)

(5-12)

bécsi bútor-**ipar****VÉGRÖMLÉSÉT**

a vándorüzletek okozták, a melyek vállalkozói a közönség jóhisze-
miségére számítván, árjelölések, szálloda- és utasági bútor-végkiadás kecségtetése alatt, a
minőség rovására megcsalják, s a gyárosok céljainak megfelelő rossz cikkek készítésére
csábítják.

A t. cz. közönség és magas úrirend érdekében áll tehát, hogy szükség esetén sok
év óta fennálló cégünkhez forduljon, a ajánljunk mindenféle bútornemmel
bőven ellátott raktárunkat, a legolcsóbb árak s legjobb szolgálat
biztosítása mellett.

Frankl Ignác, cég Frankl J. G. és L.,

asztalos és kárpitos

Bécs, II. Öbere Donaustrasse 91 sz. a Schöllerhof mellett.

Csupán csak

LÓBL FRIGYESNÉ

Budapest, Lipótvárosi

templomter. váci-körút 6/2 sz.

kros áruszarnok

27 alapítójánál

található a legolcsóbb

bevásárlási forrás.

Hol nemcsak mindennemű nőruhakelmék és minden e szakba
vágó cikkek kaphatók a legjobb minőségben 27 kr-ért;
hanem mindennemű finomabb ruhakelmék, vásznak és asztal-
neműek is dús választékban 40%-al a gyári áron alul árusított-
nak el. (397) (16-20)

Videki rendelvények pontosan teljesítettek.

Minták bárhöz ingyen és bérmentve.

DEMJÉN I.

m. kir. egyetemi könyvkereskedése

A hírlapokban bárki által hirdettet. könyvet, képet és hangjegyet szintúgy helyben,

máskülönben gőzben szállít.

A bel- és külföldi postán legújabb termékeket

kézen tartja, s bővebb megtekintés végett hához is küldi.

ZONGORA TÁR.

(263)

(24-25)

Beck Wilmos**hölgy-**

divat-üzlete

BÉCSBEN,

Stadt, Freung, a Strauchgasse

szegleten 1 sz. a.

ajánlja a legnagyobb gyártmányú biztosítási

mellett következő cikkeit rőf, vagy darab

számra

27 kr-ért.**Ruhakelmék.**

Mohair vagy lustre, pirosköt gyapjú-

szövetek, barége, grenadin, certis, lenos

rőf 27 kr.

Mosó ruhák.

Percail, ruha-pikét, fehér és sárga: ja-

conat, battist, sima és nyomtatott, moll- és

battist-clair, török réton rőf 27 kr.

Len- és tolyóárak.

Vásznak, 1/2 széles 40 rőf, vég száma

10 ft 80 kr. bőrvászon széles, 30 rőf,

vég száma 8 ft 10, bőrv. con 1/2 széles,

rőf száma 27 kr.

Chiffon, damasztinál, atlaszsinat 1/2,

széles, naning 1/2 széles, piros, fehér és

sárga; canevás 1/2 széles, fehérítetlen, ró-

zsa és lilaszin, damast- és csinát-vászon

törökfűzők, damast-asztalkendők, len-zseb-

kendők, fehérk, zsinor-barchet, fehér,

barchetok kék, barna és festett színben,

háló-, moll- és csipke-függönyök 1/2 széles;

folyósönyögek, tornászakelmék és muszka-

vásznak gyermek-ruhák, matrác- és

bútor-sinval, rouge- és czir-függönyök

rőf 27 kr.

Selyem és bársony szalagok.

Falté vagy noblesse selymek, minden

sima legdivatosabb nemben, színes vissz-

részesel is, öt új széles rőf száma 27 kr.

Két új szélesből két rőf ára 27 kr.

Mustrák

és árú-lajstrom kívánatra

postabér nélkül ingyen.

(432)

(10-30)

Csak**POLLAK**

legrégibb és legújabb

27

krajczáros

egyetemleges

áru-csarnoka

BÉCS,

Mariahilferstrasse 1.

Az árak legjobb minőség- és valódi-

ságnál legújabb módú jóllátás mellett

nagyban és kisben alkalmak:

gyapot-ruhakelmék

folyton a legdivat- és legújabb-

modorban minden színben, sima, csipke-

szalagok, csipke, csipke, csipke, csipke,

sőt, vagy két módú miniatúrák,

és pedig: Lustre, rips, Diagonal,

plaidelmék, flanel, chovio, poszt-

török, a mindenféle szövetek.

Vásznak, mindennemű asztali

szövetek zwilch- és gradiban

és damasztinál, fehér és színesek,

függönyök, csipke, csipke, csipke,

sőt, vagy két módú miniatúrák,

és pedig: Lustre, rips, Diagonal,

plaidelmék, flanel, chovio, poszt-

török, a mindenféle szövetek.

Vásznak, mindennemű asztali

szövetek zwilch- és gradiban

és damasztinál, fehér és színesek,

függönyök, csipke, csipke, csipke,

sőt, vagy két módú miniatúrák,

és pedig: Lustre, rips, Diagonal,

plaidelmék, flanel, chovio, poszt-

török, a mindenféle szövetek.

Vásznak, mindennemű asztali

szövetek zwilch- és gradiban

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt a következő

1876-dik évre szóló

általánosan kedvelt dús tartalmú

Naptárak kaphatók:**Erdélyi nagyobb képes naptár****1876-dik szökő évre.****VII-dik évfolyam.**

A magyar ministerium s a Királyhágón inneni részek pénzügyi, törvény-

kezési és közigazgatási stb. hivatalok

teljes tiszti cím- és névtárával

s gondosan szerkesztett kolozsvári kalauzzal ellátva.

Ára 60 krajczár.

Postán küldve 66 krajczár.

HELL F. P.

Budapest, II. kerület, fő-utca, a kereskedelmi bank épületében,

ajánlja nagy választékú raktárát férfi, női s gyermek kész ruhakelmékben minden szövött áru s uri divat cikkekben legolcsóbb árakon.

Minden megrendelést alábbi árukból, s megbízásokat bármely más cikkekre utánvétellel azonnal teljesítik.

Uruk részére:

Zsebkendők egész fehér, vagy színes szállel kö-

tegie 2,40, 3,50, 4,20, 5, 5,50, 6 frt. fehér

selyem 90 kr.

Legújabb nyakkötők selyemből keskeny 14

król 1 frt. széles 20 król 3 frt. kész

nyakkötők minden formában 40 król 5 frt.

Nyakcsalók, darabja 80 kr., sálkendők 1,28-1,50

5 frt.

Angol plaidok, darabja 7,30, 8, 10, 12 frt.,

plaid-szál 60 kr. Kautschuk köpenyek, da-

rabja 8, 9 frt.

Kesztyűk, kitűző glacié párja 1,15, szarvasbőr

1,20, 1,50, posztó 75, 85 kr., 1,20.

Törökfűzők, beszege kötések 5-15 frt.

Ruganyos nadrágtartók 70, 90 kr., 1,20,

nadrágcsiz 25 kr.

Esernyők 2-15 frt.

Mellkötő s galléringombok, csont- v. bronz-

esből nagy választékban, s szép mellűk,

nyakkendő-gyűrűk, fésűk, fogkefe, szappan és

finom illatszerek.

Fluk részére késztyűk, nyakkötők, zsebkendők.

Hölgyek részére:

Ingek angol Chiffonból, szép mellvarrással és

himzéssel: darabja 2,25, 2,50, 3, 3,50, 4,

6 darab 11,50, 12,50, 14,20, 17, 20, 22, 80.

Corsettek angol Chiffon, vagy Barchetből, da-

rabja 1,40, 1,50, 1,60, 1,80, 2, 2,50, 3, 3,50,

4-5 frt., 6 darab 8, 8,50, 9, 10, 10,25, 11,50,

13, 17, 20, 22,80, 28.

Lábravalók Chiffon, vagy Barchetből: darabja

1,35, 1,50, 1,75, 2, 2,50, 3, 3,50, 6 darab

7,70, 8,50, 10, 11,50, 14,20, 17, 20.

Alsósoknyák Chiffonból, szép szegélyek s fod-

rokkal: darabja 2,40, 2,80, 3, 3,50, 4, 4,50,

5, 6, 6 darab 13,75, 16, 17, 20, 22,80,

25,50, 29, 33,50.

Lósorcsóknyák fodrokkal, darabja 3,50, 4,

4,25, 5, 5,50, 6.

Lósorcsóknyák, darabja 1,20, 1,40, 1,60, 2, 2,50.

Derékfűzők (Mieder) darabja 1, 1,25, 1,50, 1,80,

2,50, 3, 3,50, 4 frt.

Diszített kötények Chiffonból, fehér 1 ft., 1,40,

színes 1,40, fekete moirból 1,30, 1,60, 2,20.

Zsebkendők egész fehér, vagy színes szállel da-

rabja 20 król, himzett 30 król.

Szövött pamut harisnyák, kötöge 2,40, 3,60,

4,20, 5, egész 12 frt. térszövött párja 85

król 2 frt. szövött kamassli 1,25, 2 frt. gombos

női kesztyűk, kitűző glacié párja 1,15, szarvasbőr

1,20, 1,50, posztó 65, 75, 1, 1,30.

Mollgallérok s újjak legújabb gallér s készlet

richidok, s kalapfátyolok, selyemreze fő-

kötők (Notahaube) 17 król.

Pongyola főkötők, fehér 70 król, szalaggal 85

król, posztó himzett baschlikok 2 fról 3

frt. Berlini szövöttkandók feje 1,35, 1,75,

nyakra 1,75, 3, 3,25, selyem nyakkendők 20

król 3 frt. Női derékfűzők 25 król 2,50-ig.

Mindenfélő fogkefe, szappan és illatszer.

Leányok részére fehér és színes Chiffon, s fe-

ketete moirkötények, gallér és készlet, posztó

baschlikok, berlini szövött-kandók, nyakkötők,

kesztyűk és kerek fejűk.

Ujjon szállított gyermekek részére ingecskék,

szövött, horgolt s kötött rolkalyk s főkötők,

szakállak, vászon és horgolt pólyaszalag, hoz-

szavánok, piqué s levart paplankák, vászon

s gumipelenkák, horgolt cipőcsok, haris-

nyák, téli berlini zabonyok s szoknyácskák, s

fejűkötők a legolcsóbb árakon.

(469)

(2-6)

Mindenféle hímzésű- és díszített és rövid áruk,

s csipkeaknak, hímzett csikok s betételek, ingmek 20 król

entailage, riche, aprés, selyem

varró selyem, varró és kötézőrész, minden köt, himz

és horgolópanut, valódi pottendorf

(469)

(2-6)

Kévékendők kötöge 2 frt 10

król, asztalterítők 4 frt 50 król,

színes ruhabarchet rőf 35 król, futószönyeg rőf 40 król,

légmentes ajtó és

Rendelések mindennemű fehérművekre, fehérművekre

varratásra, névhimzésre, s minden hímzésre a legújabb

formákban, szintúgy gallér és készlet tisztítás végett a legolcsóbb

árért, elvállaltatnak, s pontosan és gyorsan eszközölte.